



Република Србија
ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
САВЕТ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
72 Број: 07-00-5057/2011
23.06.2011. год.
Београд

ИЗВЕШТАЈ
О ШТЕТНИМ ПОСЛОВИМА
ПО АЗОТАРУ
ИЗ ПАНЧЕВА

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О ШТЕТНИМ ПОСЛОВИМА ПО АЗОТАРУ ИЗ ПАНЧЕВА

Савет за борбу против корупције добио је представку запослених у предузећу ХИП Азотара Панчево д.о.о. у којој се упозорава да привремени заступник капитала Радосав Вујачић, потписује уговоре штетне по то предузеће. Запослени тврде да је склопљено више штетних уговора, па страхују да би предузеће, због тога, могло отићи у стечај. Савет за борбу против корупције имао је увид у уговоре, који недвосмислено показују да се Азотара задужује под неповољним условима, а само једним од закључених послова, нанета штета могла би да достигне износ од више милиона евра.

Историјат приватизације Азотаре Панчево

Азотара из Панчева продата је путем јавног тендера, а Уговор између Агенције за приватизацију и купца потписан је 11. априла 2006. Купац 100 одсто друштвеног капитала Азотаре био је конзорцијум правних лица, који су чинила предузећа: УНИВЕРЗАЛ-ХОЛДИНГ, акционарско друштво за производњу, спољну и унутрашњу трговину, Београд и JOINT LITHUANIAN-USA VENTURE SANITEX i PRIVATE STOCK COMPANY ARVI&CO, оба из Литваније. Предузеће је продато за нешто мање од 1.245.000.000 динара или 13.100.000 евра по тадашњем курсу динара. Када је због неиспуњавања уговорних обавеза, Агенција за приватизацију у јануару 2009. раскинула купопродајни уговор, нешто мање од 70 одсто акција враћено је држави, односно Агенцији за приватизацију, док је остатак и даље у власништву већ поменутог конзорцијума.

Иначе, због дугова које Азотара има према једном броју јавних и државних предузећа, Влада Републике Србије је дана 29. јула 2009. године донела Закључак 05 број 023-4700/2009-4 којим је препоручила тим предузећима да донесу потребне одлуке о конверзији свог потраживања према ХИП Азотари из Панчева у свој капитал у том привредном друштву. Међу тим предузећима је и ЈП Србијагас. Међутим, у допису који је 8. децембра 2010. године Агенција за приватизацију упутила Савету наводи се да та конверзија до данас није извршена, па Агенција за приватизацију и даље има регистрован удео од 68,44 одсто капитала овог привредног друштва. У допису Агенције се не објашњава због чега та конверзија није извршена, док у Србијагасу Савет није могао да дође до било каквих информација о конверзији власништва Азотаре у корист тог јавног предузећа. Наиме, Србијагас није одговорио на допис Савета који је том јавном предузећу упућен 29. октобра 2010. године, а одговоре нисмо добили ни након Решења Повереника за информације од јавног значаја од 12. јануара 2011, којим је Србијагасу наложено да одговор достави у року од пет дана. Због тога је 5. априла 2011. уследио и Закључак Повереника за информације од јавног значаја о изрицању новчане казне од 20.000 динара, коју је Србијагас требало да уплати у року од два дана. Како Србијагас није поступио ни по том Решењу, 18. маја 2011. уследило је ново према којем је Србијагас тражене информације требало Савету да достави у року од два дана, као и да због непоступања по претходном решењу, плати новчану казну од 180 хиљада динара. Ни након овог Решења, Србијагас није доставио тражену документацију и информације.

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О ШТЕТНИМ ПОСЛОВИМА ПО АЗОТАРУ ИЗ ПАНЧЕВА

После раскида купопродајног уговора и неизвршења препоруке Владе Србије о конверзији дуга Азотаре у право својине јавних предузећа, осим Агенције која има 68,44 одсто акција, удео у власништву Азотаре задржао и конзорцијум предузећа који је 2006. купио Азотару. Највећи део преосталих 30-ак одсто акција Азотаре, према подацима Агенције за привредне регистре (АПР), у власништву је литванског предузећа PRIVATE STOCK COMPANY ARVI&CO - 24,19 одсто. Акције у Азотари и даље има и УНИВЕРЗАЛ ХОЛДИНГ, а један од његових власника је Душан Ступар, некадашњи начелник Државне безбедности за Београд.

С обзиром на то да Закон о приватизацији у члану 41 а каже да у случају раскида уговора о продаји капитала због неиспуњених уговорених обавеза од стране купца капитала, купац као несавесна страна, нема право на повраћај плаћеног износа на име уговорене цене ради заштите општег интереса, из чега произилази да самим тим нема право ни да задржи власништво у предузећу, Савет је затражио од Агенције за приватизацију да одговори по ком основу су купци Азотаре и након раскида Уговора остали власници наведеног процента акција. У одговору који је Савету достављен 10. фебруара 2011. наводи се да према Закону који је важио у време склапања конкретног купопродајног Уговора између Агенције и Азотаре, Агенција није имала правни основ да након раскида Уговора, пренесе на Акцијски фонд удео у капиталу предузећа, који је купац стекао извршењем обавезе инвестирања у субјект приватизације, већ само удео који је стечен на име плаћања уговорене цене поменутог предузећа. У допису Агенције даље се објашњава да су управо због те мањкавости, поменуте одредбе Закона о приватизацији промењене 3. јануара 2008. године, али да у конкретном случају, након раскида Уговора нису могле бити примењене, јер је купац власништво над уделом у капиталу Азотаре по основу инвестирања, стекао пре промена Закона, па би, како се наводи, у супротном било повређено начело о забрани ретроактивне примене закона.

Агенција за приватизацију раскинула је Уговор са купцима Азотаре 9. јануара 2009. године, јер је купац, спско-литвански конзорцијум, 2007. године без сагласности Агенције за приватизацију, продао погон "Карбамид 2" који, према билансу стања, представља 10,88% књиговодствене вредности Азотаре. Купопродајним уговором дефинисано је да купац не може располагати имовином већом од 5% књиговодствене вредности. Према саопштењу Агенције за приватизацију, Агенција је купцу наложила да из сопствених средстава уплати разлику од 5,88% (10.086.840,47 евра) на рачун субјекта приватизације. Како купац то није учинио до 31.12.2008, када му је истицао рок за уплату првог дела наведене разлике, стекли су се услови да Агенција раскине уговор.

Након раскида купопродајног Уговора са Азотаром, Агенција је за привременог заступника капитала именовала Радосава Вујачића који, истовремено, обавља и функцију заменика генералног директора Србијагаса.

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О ШТЕТНИМ ПОСЛОВИМА ПО АЗОТАРУ ИЗ ПАНЧЕВА

С обзиром на чињеницу да је Вујачић истовремено и заменик генералног директора Србијагаса, јавног предузећа које је један од највећих поверилаца ХИП Азотаре из Панчева и гарант у пословима које Азотара уговара са другим привредним субјектима, Савет за борбу против корупције затражио је од Агенције за приватизацију да објасни у којој процедури и на основу којих критеријума је извршен избор Радосава Вујачића за привременог заступника капитала у панчевачкој Азотари. У допису Савет је указао Агенцији да би према члану 31. Закона о привредним друштвима, Вујачић као заступник капитала Азотаре из Панчева, могао да уђе у одобрење правног посла из сукоба интереса, односно, да би могао да поступи супротно интересу тог привредног друштва, пошто Вујачић спада у лица која имају уговорна овлашћења да управљају пословима привредног друштва.

Међутим, уместо одговора на конкретна питања, Агенција је Савету доставила Упутство Агенције за приватизацију о начину именованја и остваривања права и обавеза привременог заступника капитала у управљању субјектом приватизације, у којем се између осталог, наводи да за заступника капитала може бити именовано лице из реда акционара у субјекту приватизације, као и из реда лица изван субјекта приватизације. Одговор на конкретно питање о томе који су критеријуми определили Агенцију да за привременог заступника капитала изабере баш Радосава Вујачића, с обзиром да се према поменутом Закону може наћи у сукобу интереса, нисмо добили.

Иначе, у време када је Савету достављена представка о уговореним пословима штетним по Азотару из Панчева, Радосав Вујачић је био у притвору због сумње да је под дејством алкохола, 22. августа 2010. године, својим Аудијем А4, усмртио петнаестогодишњег дечака, који је возио бицикл.

Поступање Савета по представци запослених у Азотари

Савету за борбу против корупције обратили су се запослени у панчевачкој Азотари указујући на штетне уговоре, које у име предузећа потписује привремени заступник капитала, Радосав Вујачић. Запослени су Савету доставили Уговоре из којих је евидентно да се Азотара задужује под неповољним условима. Реч је о Уговору о робном зајму између Азотаре и предузећа Викторија логистик од 17. марта 2010, и о Уговору између Азотаре и предузећа YU point, од 6. априла 2010. Наиме, из поменутих Уговора се види да је Азотара од Викторија логистик позајмила пшеницу по цени од 12 динара по килограму, да би је двадесетак дана касније продала предузећу YU point, по цени нешто нижој од 9 динара за килограм.

Савет се због тога, 2. септембра 2010. године, дописом обратио Агенцији за приватизацију и ту институцију упознао са поменутих Уговорима. Савет је у допису замолио Агенцију да провери наводе о штетним пословима, које је у име Азотаре склапао привремени заступник капитала, Радосав Вујачић, а којег је на ту

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О ШТЕТНИМ ПОСЛОВИМА ПО АЗОТАРУ ИЗ ПАНЧЕВА

функцију и поставила Агенција за приватизацију.

У одговору који је Агенција доставила Савету 24. септембра 2010. године, између осталог се наводи да „Агенција у поступку припреме овог дописа, није могла да ступи у контакт са привременим заступником капитала, због тога што је према истом одређен притвор у кривичном поступку, те с тога није у могућности да прибави од заступника капитала посебан извештај у погледу закључених уговора“. Због тога је Агенција, како је наведено у допису, предметне уговоре проследила Министарству унутрашњих послова, да би се утврдило да ли у поступању заступника капитала, има елемената на основу којих би били иницирани кривични поступци.

У међувремену, Вујачић је пуштен из истражног притвора, па је Агенцији доставио свој Извештај о поступању у ХИП Азотари Панчево, који је 13. октобра 2010. године, проследио и Савету на увид. Радосав Вујачић на крају свог Извештаја о економској оправданости поменутих послова закључује како су „позитивни ефекти из овог пословног аранжмана вишеструко већи од наоко негативне номиналне разлике у цени пшенице, која би се платила, ако Азотара позајмљену пшеницу не врати до уговореног рока“. Али, пођимо од почетка, како бисмо сагледали све детаље ових уговорених послова.

Штетни послови

ХИП Азотара Панчево, која се, иначе, бави производњом ђубрива, ушла је у посао трговине пшеницом коју је, према уговорима у које је Савет имао увид, позајмила под веома неповољним условима. Спорни уговори Азотаре са фирмом Викторија логистик и са YU pointom, склопљени су у периоду током којег се, према извештајима Продуктне берзе у Новом Саду, пшеница рода 2009. у ЈУС квалитету, продавала по цени од 11,66 дин/кг (10,80 без ПДВ). Према поменутом Уговору, који је Азотара склопила са Викторијом 17. марта 2010, панчевачка фабрика вештачког ђубрива узела је на зајам 75.000 тона пшенице рода 2009, по цени од 12 динара по килограму, и то без урачунатог ПДВ-а.

Викторија логистик д.о.о. из Новог Сада, према подацима АПР-а, једна је од 10 чланица Викторија групе, и налази се у њеном стопроцентном власништву. Осим Викторија логистик, у саставу Викторија групе, једне од највећих агро-индустријских компанија у региону, послују: Сојапротеин, Викторија оил, Фертил, Лука Бачка Паланка, Ветеринарски завод Суботица, СП Лабораторија, Викторија Зорка, Victoria phospate и Victoria Bioenergy. Власништво над Викторија групом деле четири акционара: Европска банка за обнову и развој са седиштем у Лондону (24 %) и бизнисмени Милија Бабовић, Зоран Митровић и Станко Поповић са по 25,33 одсто акција.

Као трећа уговорна страна у спорном Уговору појављује се ЈП Србијагас, матично предузеће Азотариног заступника капитала Радосава Вујачића. Србијагас у овом

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О ШТЕТНИМ ПОСЛОВИМА ПО АЗОТАРУ ИЗ ПАНЧЕВА

послу заступа генерални директор Душан Бајатовић, а то јавно предузеће има улогу јемца у необичном послу са Азотаром, која је, иначе, највећи дужник Србијагаса.

Према поменутом Уговору, позјамљену пшеницу у вредности од 900 милиона динара или око 9 милиона евра, Азотара је морала да врати до 15. децембра 2010, с тим што са враћањем зајма није смела да почне пре 15. септембра исте године. Уместо пшенице рода 2009. коју је позајмила, Азотара је до половине децембра, морала да врати исту количину те житарице, али искључиво рода 2010. године. Уз бројне друге трошкове, које је према Уговору Азотара дужна да покрије, вредност позајмљене пшенице додатно се увећава и због огромног скока цене те житарице на тржишту, која је од момента склапања Уговора, увелико премашила износ од 12 динара по килограму. Тако је, на пример, цена килограма пшенице на Берзи у Новом Саду, око 15. септембра, односно у периоду када је Азотара требало да почне са враћањем, већ износила 18,50 динара без ПДВ-а, а од 13. до 17. децембра 2010. године, дакле у периоду када је истицао Уговор између Азотаре и Викторије, достигла износ од чак 27,54 дин/кг (25,50 без ПДВ). То, примера ради, значи да је Азотара у тренутку истицања Уговора враћала целокупну количину пшенице, она би за њу морала да издвоји чак 1.912.500.000 динара (без урачунатог ПДВ-а), односно милијарду динара више од вредности коју је позајмљено жито имало на дан потписивања Уговора (што је више од 9,5 милиона евра по курсу од 15.12.2010.).

Осим свега наведеног, Уговором је било предвиђено да и Азотара и Србијагас као јемац, дају по 10 бланко меница и банкарску гаранцију од 900 милиона динара, која треба да покрије вредност пшенице позајмљене по цени од 12 динара по килограму. У Уговору се даље наводи да чак и у случају да Азотара уредно врати зајам у целини, гаранција ће бити враћена у року од пет дана, али ће Викторија надокнадити само 1/3 трошкова издавања и одржавања гаранције, и то у износу не већем од 50 хиљада евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан плаћања. На све поменуте трошкове Азотаре, треба урачунати и оне који се односе на преузимање жита од Викторија логистик, односно на обезбеђивање возила, утовар пшенице и њен транспорт, што по Уговору, такође, спада у обавезе Азотаре. Ова фабрика сноси и трошкове лагеровања, анализе квалитета пшенице и евентуалних камата. Осим тога, Азотара је дужна да Викторији уплати и ПДВ за позајмљену пшеницу и то до 5. у наредном месецу по пријему фактуре.

Да би Азотара из овог посла изашла макар без губитка, она би позајмљену пшеницу морала да прода по цени која би покрила све наведене трошкове, односно за цену која премашује 12 динара по килограму, за колико је робу позајмила од Викторије. **Међутим, Азотара је истих тих 75 хиљада тона пшенице набављене по 12 динара, мимо сваке економске логике, продала по цени од 8,66 динара за килограм предузећу YU point бизнисмена Зорана Дракулића, и то у тренутку када је, поновимо, њена вредност на Продуктној берзи износила 10,80 динара по килограму без ПДВ-а.** И тај Уговор потписао је привремени заступник капитала панчевачке Азотаре, Радосав Вујачић. Само на овој трансакцији, односно на разлици у вредности по којој је пшеница позајмљена и по којој је потом продата,

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О ШТЕТНИМ ПОСЛОВИМА ПО АЗОТАРУ ИЗ ПАНЧЕВА

Азотара је изгубила 248 милиона динара, односно око 2,4 милиона евра. Ако се овом губитку дода разлика у цени пшенице на дан позајмице и оне која је важила на дан истицања Уговора са Викторијом, укупан губитак би могао да достигне суму од око 12 милиона евра.

Питања без одговора

Имајући у виду све наведене чињенице, неспорно је да је само овим једним послом, привремени заступник капитала Азотаре, кога је на то место поставила Агенција за приватизацију, предузећу нанео вишемилионску штету. Неспорно је и да ће од овог посла корист имати Викторија логистик, јер ће по повољним условима, залихе лањског рода пшенице, заменити новим родом, чија је тржишна цена наставила да расте и после 15. децембра 2010, када је истекао Уговор са Азотаром. Такође, Викторија је на добитку јер је уговорила позајмицу жита по цени од 12 динара за килограм, у тренутку када је на берзи вредела 10,80 динара.

Остаје отворено питање који је био интерес ЈП Србијагас да се у овом послу појави као јемац? Какав је интерес руководио директора Србијагаса, Душана Бајатовића да својим потписом гарантује да ће Азотара, која је у 2009. години забележила нето губитак од чак 1.755.356.000 динара, а у 2010. више од 4 милијарде, и која је, уједно, и највећи дужник Србијагаса, бити у могућности да испуни обавезе из Уговора вредног 900 милиона динара?

Сва ова питања поставили смо директору Бајатовићу у већ поменутом допису, који је Савет упутио Србијагасу 29. октобра 2010. године, а на која, до данас, није стигао баш никакав одговор. Тако смо остали и без образложене одлуке и друге документације органа Србијагаса, коју смо тражили истим дописом, а из које би се могли видети разлози за такву одлуку тог јавног предузећа.

Такође, остаје отворено и питање економске логике која је водила Бајатовићевог колегу и заступника капитала Азотаре, Радосава Вујачића, да се уместо производњом ђубрива, бави трговином пшеницом и то тако што ће је продати по цени далеко нижој од набавне?

Извештај привременог заступника капитала Азотаре из Панчева

Одговоре на нека од ових питања понудио је у свом извештају Радосав Вујачић, привремени заступник капитала ХИП Азотаре Панчево. Он у допису наводи да се Азотара у том послу нашла јер „Викторија логистик није хтела да прода пшеницу директно YU pointu, пошто ово предузеће није могло исту да врати Викторији“. После ових навода који отварају питање – зашто заступник капитала Азотаре уопште брине о интересима Викторије и YU pointa и ставља Азотару у улогу посредника склапајући штетне послове по то предузеће, Вујачић у допису даље каже и да је Уговоре са Викторија групом и YU pointom закључио да би обезбедио

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О ШТЕТНИМ ПОСЛОВИМА ПО АЗОТАРУ ИЗ ПАНЧЕВА

недостајућа обртна средства, као и да су та средства у износу од 711 милиона динара, на основу Уговора са YU pointom, уплаћена на рачун Азотаре. Тај новац је, каже даље Вујачић, употребљен за куповину сировина и репроматеријала, исплаћен је део заосталих и текуће зараде радницима, односно, како пише, спречено је заустављање производње и настајање несагледивих штета, како у финансијском, тако и у технолошком погледу.

За тврдње које у свом извештају износи, Вујачић Савету није проследио апсолутно никакве доказе, а нека кључна питања остала су без одговора. Тако Вујачић не помиње трошкове и губитке у послу са Викторијом. Он је прећутао штету насталу разликом између цене пшенице позајмљене од Викторије и оне по којој је продата YU pointu. Подсетимо, реч је о 248 милиона динара или око 2,4 милиона евра. О томе којим се мотивом руководио да позајмљену пшеницу прода по цени знатно нижој и од набавне и од тржишне, у свом Извештају Вујачић није рекао ни реч!

Вујачић даље у извештају признаје да је враћање позајмљене пшенице у предвиђеном року, доведено у питање. Он наводи да је од 75.000 тона жита, колико је позајмљено од Викторије, због великог скока цене жита на тржишту, Азотара успела да набави само 16.000 тона по цени од 12 динара по килограму, колико је Уговором вреднована пшеница приликом позајмице. Упркос томе, Вујачић у Извештају изводи закључак о позитивним финансијским ефектима посла, а да притом прећуткује чињеницу да за недостајућу количину од 59 хиљада тона пшенице позајмљене по цени од 12 динара, морају да се издвоје значајна додатна средства, јер цена пшенице на Берзи бележи раст из недеље у недељу. Тако је, подсетимо, у тренутку истицања Уговора, цена пшенице достигла износ од 25,50 дин/кг без ПДВ-а, па је за недостајућих 59 хиљада тона, требало издвојити милијарду и по динара.

Радосав Вујачић даље наводи да су, имајући у виду проблеме са ликвидношћу, односно проблеме са обезбеђивањем обртних средстава, у Влади Србије вођени разговори о могућим решењима тог проблема: „Тако је, поред наведене позајмице, у складу са закључцима Владе, обезбеђена позајмица 50 хиљада тона пшенице из Републичке дирекције за робне резерве, чијом су продајом обезбеђена додатна обртна средства. Према његовим речима, ова пшеница је раздужена према Дирекцији позајмицама вештачких ђубрива по паритетима, које је утврдила Влада“.

И ови наводи Радосава Вујачића пуни су непрецизности и неистина. Наиме, Савет за борбу против корупције, у међувремену је дошао и до Уговора које Вујачић помиње, а из њих се види да је у претходној тврдњи тачно једино то да је од Дирекције за робне резерве позајмљено 50 хиљада тона пшенице и да је та пшеница убрзо потом продата. Међутим, тврдња да су од продаје 50 хиљада тона пшенице обезбеђена додатна обртна средства, једноставно не стоји, јер је и у овом случају пшеница продата по цени нижој од набавне, и то са роковима плаћања према којима је Азотара до прве значајније суме од те продаје, требало да дође тек у новембру 2010. године.

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О ШТЕТНИМ ПОСЛОВИМА ПО АЗОТАРУ ИЗ ПАНЧЕВА

Уговор о зајму склопљен између ХИП Азотаре Панчево и Дирекције за робне резерве

Наиме, Азотара је Уговор о зајму 50 хиљада тона пшенице по цени од 12,15 динара по килограму, са Дирекцијом за робне резерве потписала 24. фебруара 2010. године. Слично као и у Уговору о зајму потписаном са Викторијом, и у овом се ЈП Србијагас појављује као гарант да ће Азотара до утврђеног рока вратити пшеницу укупне вредности 607.500.000 динара. Као обезбеђење уредног враћања пшенице дате на зајам, Србијагас је била дужна да достави 12 бланко потписаних и оверених соло меница. Азотара се Уговором обавезала да ће пшеницу да врати до 1. фебруара 2011. године, а уколико то не учини, Дирекција ће реализацијом меница Србијагаса намирити вредност позајмљене пшенице до пуне тржишне вредности по којој се у том тренутку може набавити иста количина и квалитет пшенице која је дата на зајам. Подсетимо још једном да је од момента склапања Уговора, до данас, цена пшенице вишеструко порасла, па је у моменту истека овог Уговора – 1. фебруара 2011, на Продуктној берзи далеко премашила 12,15 динара за колико је Азотара пшеницу позајмила, и да је достигла вредност од чак 26,01 дин/кг без обрачунатог ПДВ-а.

И овим Уговором Азотара се обавезала да ће платити све трошкове који настају у вези са преузимањем и враћањем позајмљене пшенице (истовар, утовар, транспорт, анализа квалитета, обрачун квалитета...), а за разлику од Уговора са Викторијом, фабрика ђубрива овде има и додатне трошкове. Азотара је, наиме, у обавези да на вредност позајмљене пшенице плаћа камату у висини прописане есконтне стопе НБС. Основица за обрачун камате јесте тржишна вредност пшенице на дан обрачуна камате на Продуктној берзи у Новом Саду. Камата се обрачунава месечно до момента враћања пшенице дате на зајам и плаћа се у року од 8 дана од дана настанка обавезе.

Пшеницу позајмљену под оваквим условима, двадесетак дана касније, Азотара је продала предузећу Инвеј по цени нижој од набавне и то са одложеним роком плаћања. Уговор о купопродаји склопљен је 16. марта 2010. и њиме је утврђено да Азотара 50 хиљада тона пшенице продаје предузећу Инвеј по цени од 11 динара за килограм без ПДВ-а (укупно 550 милиона динара). Дакле, и у овом случају је само на овој трансакцији, односно на разлици у вредности по којој је пшеница позајмљена и по којој је потом продата, Азотара је изгубила 57 милиона динара, односно око 570.000 евра. Уз то, уговорени су и, по Азотару, неповољни рокови плаћања, према којима је само првих 8% укупног фактурисаног износа за продату пшеницу (негде око 44.000.000 динара од укупно 550.000.000 без ПДВ-а), на рачун фабрике ђубрива требало да буде уплаћено убрзо по потписивању овог Уговора, негде почетком маја 2010. Преостали износ од чак 506.000.000 динара требало је да почне да пристиже тек од 1. новембра, у четири месечне рате, закључно са 28. фебруаром 2011. године.

Због свега наведеног, у најмању руку чуди изјава Радосава Вујачића да су

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О ШТЕТНИМ ПОСЛОВИМА ПО АЗОТАРУ ИЗ ПАНЧЕВА

поменутом продајом пшенице обезбеђена додатна обртна средства, када је од тренутка потписивања уговора, у марту 2010, па све до новембра 2010, дакле за нешто више од седам месеци, од око 550.000.000 динара, колико треба да наплати Азотара, на њен рачун, према Уговору, могло да пристигне тек око 44 милиона динара. Не треба заборавити да је за све то време, Азотара била дужна да Дирекцији, од које је пшеницу позајмила, плаћа уговорену камату. Осим тога, значајна су средства која Азотара мора да издвоји како би набавила пшеницу коју треба да врати Дирекцији, било да је реч о готовом новцу који треба обезбедити за сада далеко скупли килограм пшенице, било да је реч о ђубриву чију производњу Азотара мора да обезбеди.

Неликвидна Азотара позајмљује новац!

Вујачићеве тврдње о склапању поменутих Уговора као једином начину за обезбеђивање обртних средстава посебно чуде с обзиром да је *биш у периоду за који Вујачић извештају каже да је био посебно критичан, јер су „кулминирали проблеми ликвидности и немогућности плаћања обавеза добављачима, као и зарада запосленима“*, Азотара одобрила две позајмице у укупном износу од чак **280 милиона динара!** Наиме, у представци која је упућена Савету за борбу против корупције наводи се да је ХИП Азотара Панчево 5. фебруара 2010. године склопила Уговор о зајму на основу којег је предузећу AGRO MEGA INVEST d.o.o. из Руме позајмила 115 милиона динара и да су та средства овом предузећу уплаћена у периоду између 8. и 11. фебруара. Уговором је, притом, предвиђено да се позајмљена средства врате Азотари до 31. децембра 2010. године и то без утврђене валутне клаузуле и обрачунате камате.

Поред наведеног зајма, Радосав Вујачић је у својству председника Управног одбора Азотаре Панчево закључио и Уговор о зајму са предузећем СЕМ СО d.o.o. из Београда, којем је на основу тог Уговора, 21. маја 2010. године исплаћено чак 165 милиона динара! По Уговору СЕМ СО d.o.o. је позајмљени новац требало да врати до 31. августа исте године, али је Анексом уговора тај рок продужен до 30. октобра. Према подацима који су путем представке достављени Савету, Азотари до 3. новембра 2010. дуг од 165 милиона динара није био враћен. И не само то. Азотара је са истим предузећем, нешто касније, склопила и Уговор о куповини и авансом плаћању робе.

Наиме, само три дана након што је уплатила позајмицу предузећу СЕМ СО d.o.o, 24. маја 2010. године, Азотара са том фирмом потписује још један Уговор, овога пута о куповини вештачког ђубрива МАП. Према том Уговору СЕМ СО d.o.o. се обавезује да за потребе Азотаре увезе 6 хиљада тона тог ђубрива, у вредности од око 3 милиона америчких долара, за које ће Азотара 65 процената вредности робе да плати авансно, а 35 одсто по пристизању ђубрива. На име аванса, Азотара је за испоручену робе уплатила 180 милиона динара у периоду од 1. јула до 21. августа 2010. године.

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О ШТЕТНИМ ПОСЛОВИМА ПО АЗОТАРУ ИЗ ПАНЧЕВА

На крају, веома је важно још једном подсетити да су обе ове позајмице реализоване у периоду у којем је Вујачић потписао са уговоре са Викторијом, Yu pointom, Дирекцијом за робне резерве и предузећем Инвеј, ради наводног обезбеђивања обртних средстава неопходних за одржавање производње у Азотари.

Епилог

Уговор Азотара – Дирекција за робне резерве

Укупна штета нанета ХИП Азотари из Панчева, још увек није у потпуности позната, али је према до сада доступним и приказаним подацима, јасно да она прелази 20 милиона евра. Овако висока штета последица је, између осталог, и чињенице да Азотара није била у стању да испуни своје обавезе преузете уговорима са Викторијом и Дирекцијом за робне резерве, па је фабрика ђубрива, уз сагласност Владе Србије, потписала анексе уговора и нове уговоре о зајму са Дирекцијом за робне резерве.

Како Азотара није испунила обавезе из Уговора бр. 338-22/2010-01 склопљеног са Дирекцијом 24. фебруара 2010. године и није вратила позајмљених 50 хиљада тона пшенице до 1. фебруара ове године, Влада Србије донела је закључак, на основу којег је рок за враћање поменуте пшенице продужен за још годину дана, али сада по цени која је за око 800 милиона динара виша од оне по којој је Азотара првобитно позајмила пшеницу. Наиме, на основу Закључка Владе Србије 05 бр. 339-749/2011. од 10. фебруара 2011, осам дана касније потписан је Анекс прошлогодишњег Уговора о позајмици 50 хиљада тона пшенице бр. 338-22-1/2010-01, којим је продужен рок до 1. фебруара 2012. за враћање 26.785.838 кг меркантилне пшенице, пошто је за преосталу количину до 50 хиљада тона (50.000.000 кг) између Азотаре и Дирекције за робне резерве извршена компензација међусобних потраживања. Наиме, та потраживања, осим пшенице, обухватају ђубриво које је Дирекција почетком 2010. године позајмила од Азотаре и није га вратила у уговореном року, па је, такође на основу Закључка Владе Србије од 10. фебруара 2011. спроведена компензација међусобних потраживања у износу од 626.743.332 динара, док је за преостали дуг Азотаре према Дирекцији у количини од 26.785.838 кг пшенице, закључен већ поменути Анекс I.

Према Анексу уговора, укупна вредност ових 26,7 хиљада тона пшенице је 723.217.626 динара, која је рачуната по цени од 27 динара за килограм, колико је вредела на Продуктној берзи Нови Сад на дан доношења Закључка Владе Србије. Дакле, уместо да је за 50 хиљада тона платила 607.500.000 динара, колико је према Уговору из 2010. вредела позјамљена пшеница, Азотара ће сада за приближно половину те количине, платити чак 115.717.626 динара више.

Из свега наведеног може се израчунати да је, уз сагласност Владе, дуг Азотаре према Дирекцији са 607.500.000 динара, колико је позајмљених 50 хиљада тоне пшенице вредело према Уговору из 2010, порастао на 1.349.960.958 динара или,

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О ШТЕТНИМ ПОСЛОВИМА ПО АЗОТАРУ ИЗ ПАНЧЕВА

према садашњем курсу динара, више од 13,5 милиона евра. То значи да је привремени заступник капитала, Радосав Вујачић, Азотари у овом послу, нанео штету од 742.460.958 динара, односно око 7,4 милиона евра, и то без урачунатих камата, које је Азотара плаћала Дирекцији по Уговору од 24.02.2010. и које ће плаћати према Анексу од 18. фебруара 2011, у којем пише да Азотара на вредност позајмљене робе плаћа камату у висини есконтне стопе Народне банке Србије. Камата се обрачунава месечно, а плаћа у року од осам дана од настанка обавезе.

Овој рачуници, наравно, треба додати и око 570 хиљада евра губитка, насталог пошто је Вујачић 50 хиљада тона пшенице позајмљене од Дирекције за 12,15 дин по килограму, продао Инвеју за 11 динара за килограм. Тиме је штета по Азотару, без поменутих камата, достигла износ од око 8 милиона евра.

На крају треба рећи да је према Анексу уговора, Азотара ради обезбеђења уредног враћања позајмљене пшенице дате на зајам и обезбеђења плаћања уговорне камате, била дужна да Дирекцији достави банкарску гаранцију у вредности позајмљене пшенице, односно у вредности од 723.217.626 динара, и 12 бланко потписаних и оверених соло меница.

Уговор Азотара - Викторија

Када је реч о Уговору којим је 17. марта 2010. Азотара од Викотрије позјамила 75 хиљада тона пшенице, Савет нема потврду да ли је он испуњен. Наиме, Савет је, позивајући се на Закон о доступности информацијама од јавног значаја, 17. маја ове године упутио допис Азотари са питањима о испуњењу обавеза из поменутог Уговора. У допису Савета постављено је питање и у вези са начином на који је Азотара измирила свој дуг према Викторији, односно да ли је Азотара дуг вратила у роби коју је позајмила, или је то учинила на неки други начин. Одговор од Азотаре до данас није стигао, а како су законски рокови за одговор истекли, Савет је 8. јуна уложио жалбу Поверенику за информације од јавног значаја.

Како Азотара није поступила по Закону о доступности информацијама од јавног значаја и није одговорила на наша питања, Савет није могао да добије потврду својих сазнања да Уговор са Викторијом јесте испуњен, али на штету другог јавног предузећа, односно на тај начин што се Азотара, да би позајмљену пшеницу вратила Викторији, додатно узјамила код Дирекције за робне резерве. Наиме, како Азотара није могла до 15. децембра 2010. да врати позајмљено жито Викторији, Влада Србије је уочи истицања тог рока, 9. децембра донела закључак 05 број 339-9282/2010, на основу којег су 17. децембра 2011. закључена два Уговора са Дирекцијом – један о зајму 30 хиљада тона пшенице у вредности од 814.800.000 динара, и други о зајму 32.500 тона кукуруза вредног 603.200.000 динара.

Овиме се дуг Азотаре и у овом послу увећао, и са 900 милиона динара, достигао износ од чак 1.418.000.000 динара. Ако узмемо у обзир податак из извештаја Радосава Вујачића који је достављен Савету, да је 16 хиљада тона пшенице

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О ШТЕТНИМ ПОСЛОВИМА ПО АЗОТАРУ ИЗ ПАНЧЕВА

намењених враћању зајма набављено по цени од 12 динара, онда би се могло закључити да је новопозајмљеним кукурузом и пшеницом, Викторији заправо враћен остатак дуга од 59 хиљада тона пшенице. У том случају, износу од 1,4 милијарде динара, треба додати још 192 милиона динара за куповину поменутих 16 хиљада тона пшенице. Тако долазимо до укупног износа од 1,6 милијарди динара, што у односу на вредност уговора са Викторијом из 2010. године, представља губитак од 710 милиона динара. Ако томе додамо и губитак од 248 милиона динара, колико је Азотара изгубила када је 75 хиљада тона пшенице, коју је позајмила од Викторије по 12 динара за килограм, продала по цени од 8,66 динара предузећу YU pointom бизнисмена Зорана Дракулића, онда долазимо до штете од 958 милиона динара, или око 9,6 милиона евра (тачно 9.616.542 евра).

Када саберемо штету коју је Азотара претрпела из оба посла, са Викторијом и Дирекцијом, долазимо до укупног губитка од 17,6 милиона евра. Наравно, без камата, које је и према овим другим уговорима, Азотара дужна да плаћа у висини прописане есконтне стопе НБС. Такође, и за ова два уговора – о зајму жита и кукуруза, Азотара је ради обезбеђења уредног враћања позајмљене пшенице дате на зајам и обезбеђења плаћања уговорне камате, била дужна да Дирекцији достави банкарску гаранцију у вредности позајмљене робе, као и 12 бланко потписаних и оверених соло меница.

Ако би Азотара у овом тренутку хтела да измири своје обавезе утврђене поменутих Анексом уговора са Дирекцијом и да врати новопозајмљену пшеницу и кукуруз, морала би да обезбеди укупно око 27,8 милиона евра. То је, наиме, износ која се добија када се саберу цене позајмљеног кукуруза и пшенице, који према уговорима од 17.12.2010. укупно вреде 1.418.000.000 динара, и износ од 1.349.960.958 динара, колико сада, према Анексу, вреди 50 хиљада тона пшенице позајмљене у фебруару прошле године. То значи да је Азотара данас задужена за око 12,6 милиона евра више у односу на прошлу годину када је пшеницу позајмила од Викторије и Дирекције за робне резерве.

Препоруке Влади

Описано склапање такозваних асиметричних уговора, који се потписују на штету једне стране, у овом случају Азотаре из Панчева, али и Дирекције за робне резерве, представља типичан пример корупције, која не може да постоји без спреге са менаџментом предузећа. Због тога Савет за борбу против корупције позива Владу Србије и друге надлежне институције да изврше контролу поменутих спорних уговора, укупног пословања ХИП Азотаре Панчево и утврде одговорност привременог заступника капитала, Радосава Вујачића, који је упркос свему и чињеници да се налази у сукобу интереса, и даље на истој позицији.

Такође треба испитати улогу ЈП Србијагас које је у овом послу имало улогу јемца. Какав је интерес руководио директора Србијагаса, Душана Бајатовића да својим потписом гарантује да ће Азотара, која је у тренутку потписивања спорних

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О ШТЕТНИМ ПОСЛОВИМА ПО АЗОТАРУ ИЗ ПАНЧЕВА

Уговора, била највећи дужник Србијагаса са чак 70 милиона евра дуга, бити у могућности да испуни обавезе из Уговора вредних 15 милиона евра? Који је интерес једног јавног предузећа да улази у штетне послове, пребацујући терет тих штетних уговора на друго јавно предузеће и грађане Србије?

Уговори о продаји пшенице између Азотаре и Викторија групе, и Азотаре са Дирекцијом за робне резерве, према тврдњама запослених, нису једини штетни уговори. Такође, ни пример несавсног пословања заступника капитала кога, као у случају Азотаре, након раскида приватизационог уговора поставља Агенција за приватизацију, није усамљен. Овакви бројни примери, на жалост, стварају утисак да је управљање предузећима након раскида приватизационих уговора, баш као што је неретко био случај и са самим процесом приватизације, пре свега у функцији политичких и економских интереса појединаца и партија, а не у интересу предузећа, државе и њених грађана.

Директор Агенције за приватизацију, Владислав Цветковић је 9. октобра 2010. године у изјави за ТВ Б 92 рекао да се Агенцији, која је расписала конкурс за заступнике капитала подржављених фирми, до сада пријавило скоро 200 кандидата и да ће они убудуће морати да потпишу сагласност да је њихова лична имовина залог у случају лошег рада и негативног пословног резултата. Оваква изјава директора Агенције за приватизацију, у најмању руку, чуди, јер је таква законска обавеза постојала и до сада. Наиме, чланом 41 е Закона о приватизацији прописано је да заступник капитала одговара непосредно својом личном имовином за штету нанету субјекту приватизације, ако је до штете дошло намерно или крајњом непажњом.

Зато сматрамо да би било неопходно не само да Агенција за приватизацију испуни своје законске обавезе у вези са контролом рада привремених заступника капитала и њиховом одговорношћу, већ и да Влада Србије и друге надлежне институције, сходно својим овлашћењима, изврше увид у рад Агенције и преиспитају начин њеног рада, пошто постоје бројне индиције да та институција не извршава своје обавезе у складу са законом.

ПРЕДСЕДНИК

Верица Бараћ



Република Србија
ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
САВЕТ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
72 Број: 07-00-5057/2011-01
5. децембар 2012. год.
Београд

**ДОПУНА ИЗВЕШТАЈА О ШТЕТНИМ
ПОСЛОВИМА ПО АЗОТАРУ ИЗ ПАНЧЕВА
КРОЗ ПОСТУПАК РЕГРЕСИРАЊА
МИНЕРАЛНОГ ЂУБРИВА**

[WWW.CTNBG.RS](http://www.ctnbg.rs)

Савет за борбу против корупције анализирао је документацију у вези са поступком регресирања минералног ђубрива у пољопривредној производњи. На основу представке упућене Савету која се односи на незаконитости у регресирању минералног ђубрива Савет је прикупио обимну документацију на основу које је сачињен извештај.

Хронологија поступка регресирања минералних ђубрива

Све до јесени 2008. године функционисао је уходан систем регресирања појединачних пољопривредних произвођача по хектару обрадиве површине који је обухватао и регрес за ђубриво. Пољопривредни произвођачи су, као доказ да су купили одговарајућу количину ђубрива, подносили фискалне исечке на основу којих је Министарство пољопривреде њиховом пољопривредном газдинству на рачун уплаћивало новац на име регреса. На основу оваквог одобравања регреса тржиште ђубрива је функционисало без икаквих ограничења и услова јер су пољ. произвођачи могли да изаберу квалитет и врсту производа, произвођача и време куповине, и цео поступак је био транспарентан. У јесен 2008. године Министарство пољопривреде на основу закључка Владе Републике Србије 05 број 320-3782/2008-1 од 18.09.2008. године, осим постојеће мере регресирања по хектару обрадиве површине, уводи додатну меру да регресира цену у набавци минералних ђубрива. Предвиђено је да се за потребе јесење сетве регресира 20.000,00 динара по тони ђубрива за количину од 50.000 тона вештачког НПК ђубрива 15:15:15. На основу Одлуке о покретању поступка јавне набавке бр. 404-02-201/2008-09 од 18. 09.2008. године, Министарства пољопривреде, објављен је јавни позив за достављање понуде у коме су дефинисани предмет јавне набавке, услови, количина ђубрива која је предмет регресирања, начин и услови плаћања. У складу са јавним позивом сваки понуђач (продавац, произвођач) ђубрива је самостално одредио количину коју може да прода, кандидовао је на продају и сходно томе поднео Министарству документацију, које је затим проследило Продуктној берзи у Новом Саду. Информације о врсти и цени ђубрива купци су добијали на Продуктној берзи где се обављала продаја ђубрива, регресирање износа од 20.000,00 динара по тони ђубрива вршило је Министарство. Прописани услови јавног позива за достављање понуде Министарства пољопривреде, били су: - Понуђач је морао да има у складу са 50.000 тона ђубрива и да гарантује завршетак испоруке у року од 30 дана од дана закључења уговора; - У случају исте понуђене цене, предност је имао понуђач који поседује више утоварних места; - Гаранције у укупном износу од 530 милиона динара од којих је 400 милиона динара гаранција банке за добро извршење посла, 100 милиона динара за квалитет ђубрива и 30 милиона динара гаранција понуђача за озбиљност понуде; - Кратак рок за прибављање тендерске документације; - Критеријум за избор најповољнијег понуђача, под условима из овог позива, био је најнижа понуђена цена.

Сви ови наводи указују на то да се ради о условима које могу да испуне само ретки понуђачи из чега произлази да се радило о намештеном конкурсу.

Увођење мере регресирања минералних ђубрива

Министарство пољопривреде као аргументе за увођење ове мере регресирања наводи велики скок цена ђубрива на светском и домаћем тржишту (у августу 2008. године

цена ђубрива НПК 15:15:15 износила је 560 ЕУР по тони, (у априлу 445 ЕУР/т), цена пшенице у истом периоду била је 178 ЕУР по тони (у априлу 283ЕУР/т). Затим, као разлоге наводе и поремећене паритете и истичу да су значајно били изражени диспаритети у цени готових пољ. производа и ђубрива (у августу 2008. године, робни паритет пре увођења ове мере био је такав да је цена 1 кг. НПК 15:15:15 ђубрива одговарала цени од 3,14 кг пшенице). Један од аргумената је и изостанак интервенције Републичке дирекције за робне резерве на тржишту минералних ђубрива како би се значајан скок цена ублажио. Због свих ових разлога наводе да су морали да предузму одређене активности, у супротном би висока цена ђубрива утицала на смањење коришћења ђубрива у сетви, што би се одразило на слабији принос, лош квалитет пољопривредних производа и угроженост прехранбене сигурности земље.

Правило је, и код нас и у свету, да се прате робни паритети, односно анализа кретања цена минералног ђубрива на светском и домаћем тржишту у односу на цену пољопривредних производа пшенице и кукуруза, као две најраспрострањеније ратарске културе. Стандард у паритетима, у последњих двадесет година је, да цена 1 кг НПК ђубрива 15:15:15 одговара цени 2-3 кг пшенице, што значи да се за килограм ђубрива може купити 2-3 килограма пшенице. У августу 2008. године, робни паритет, пре увођења ове мере, био је такав да се за 1 кг. НПК 15:15:15 ђубрива могло купити 3,14 кг пшенице, па је очигледно да паритети нису били драстично поремећени што Министарство пољопривреде наводи као услов за увођење ове мере. Што се интервенције Дирекције за робне резерве тиче, она у последњих 10 година није интервенисала да би снизила цену ђубрива прво, зато што то није у њеној надлежности. Она интервенише на тржишту код могућих несташица, а како је у време расписивања првог позива у 2008. години на тржишту, према наводима Министарства, било око 200.000 тона ђубрива, није било потребе да Дирекција интервенише.

Министарство пољопривреде наводи да је банкарским гаранцијама за рокове испоруке и за квалитет ђубрива, планирана заштита свих одговорних произвођача и трговаца од нелојалне конкуренције, да се високим гаранцијама осигурава да ће ђубриво бити декларисаног квалитета и да ће стићи на време, у кратким роковима. Кратак временски период, с обзиром на то да је позив објављен 19. 09. 2008. године, а да је понуде требало доставити до 26. 09. 2008. године (седам дана) условљен је оптималним агротехничким роковима у којима се тражене количине могу испоручити и пласирати купцима. Тврде, такође, да није забрањено удруживање понуђача да у конзорцијуму или на други начин на који се удруже, заједнички понуде тражену количину ђубрива.

Услови јавног позива за достављање понуде Министарства пољопривреде од 18. 09. 2008. године, били су веома рестриктивни и било их је готово немогуће испунити. Услов везан за количину ђубрива у складишту иде на штету малих произвођача јер је то огромна количина ђубрива. Уколико би се произвођачи удружили да би испунили услов везан за количину ђубрива у складишту, услов везан за банкарске гаранције било је готово немогуће испунити јер је износ гаранција постављен енормно високо, а време за добијање веома кратко. Иако Министарство тврди да није забрањено удруживање у конзорцијум или на други начин, јасно је да у тако кратком периоду није могуће основати конзорцијум и обезбедити гаранцију.

Кратак рок не може се правдати оптималним агротехничким роковима, јер пољопривредни произвођачи, с обзиром на то да рачунају на кратке рокове, унапред припреме одговарајућу количину ђубрива на лагеру.

Министарство ствара монопол постављењем услова да целокупна дистрибуција ђубрива иде преко Продуктне берзе у Новом Саду. На тај начин цело српско тржиште

приморава на берзу у Новом Саду, тако да они који желе да купе врећу или две ђубрива, а таквих је највише, морају да оду у Нови Сад. Међутим, пошто сви не могу да отпутују у Нови Сад да тамо купе ђубриво, организују се бројни закупци и препродавци који не плаћају никакве доприносе држави. Јефтино ђубриво не стиже до малих произвођача, него до задруга које га дистрибуирају пољ. произвођачима у паритету, а када пољ. произвођачи ђубриво плате житом или кукурузом, онда га плаћају знатно скупље у односу на тржишну цену, јер ту улазе и марже и друга давања задругама или другим посредницима.

Аргументи Министарства за увођење Продуктне берзе су да се услуге ове институције добијају бесплатно јер их плаћају крајњи корисници, затим, да се новчана средства пољопривредника убацују у легалне финансијске токове, обавезно се плаћа порез и пољопривредници се навикавају да користе услуге берзе. Међутим, није јасно зашто је потребно да се преко Продуктне берзе остварује транспарентност контролом да ли је купац регистровано пољ. газдинство и колику количину ђубрива купује, ако је то добро функционисало раније када је непосредну корист од регреса остваривао пољопривредни произвођач. Овај услов је бесплатан за Министарство, али се њиме уводи обавеза плаћања провизије купцима јер им за услугу закључења једног берзанског посла Продуктна берза зарачунава по 0,5% берзанске провизије - увећане за припадајући износ ПДВ-а на укупну динарску вредност закљученог берзанског посла. Имајући у виду све наведене аргументе, Министарство пољопривреде ипак није потпуно образложило због чега је 2008. године уведена ова мера ако је тржиште минералним ђубривом одлично функционисало, ако није постојао поремећај у снабдевању, а конкуренција била велика са широким спектром домаћег и иностраног ђубрива. Ако је намера Министарства била да помогне пољ. произвођачима, због чега новац на име регреса није уплаћиван директно њима, него преусмерен на произвођаче, односно, продавце ђубрива. Овом мером пољ. произвођачи нису добили регрес од државе, тржиште минералним ђубривом је поремећено јер је спречена пуна конкуренција произвођача, односно трговаца минералним ђубривима и слобода регистрованих газдинстава да врше избор добављача, купца, количине и времена куповине ђубрива.

Министарство пољопривреде је од 2008. године, расписало још три јавна позива, у јесен 2009. године, у пролеће и јесен 2010. године, иако услови на које се позивало за увођење ове мере - поскупљење ђубрива и поремећени паритети на тржишту, нису били испуњени.

У време објављивања првог јавног огласа 2008. године, цена НПК 15:15:15 ђубрива износила је око 550 ЕУР по тони, односно 44.080,00 динара по тони у динарској противвредности (Информација о производњи и тржишту пшенице и очекиваној производњи јесењих усева рода 2008. године у АП Војводини од 17. септембра 2008. године). У 2009. години, у време оглашавања другог јавног позива, цена ђубрива кретала се у распону од 22. 500,00 до 26.000,00 динара по тони, па је јасно да се оваквим тржишним условима не може оправдати даља примена ове мере. Што се поремећаја робних паритета тиче, ако је цена НПК 15:15:15 ђубрива у 2009. години износила 22.500,00 динара по тони, а пшенице 13.000,00 динара по тони, паритет је био следећи: цена 1 кг НПК 15:15:15 ђубрива одговарала је цени од 1,73 кг пшенице, тако да и овај услов није испуњен, (робни паритет пре увођења ове мере 2008. године био је такав да је цена 1 кг НПК 15:15:15 ђубрива одговарала цени од 3,14 кг пшенице).

Према тврдњама подносиоца представке, Фертил, члан Victoria group, конкурисао је са знатно вишом ценом од њихове званичне у ценовнику, што указује на то да су били

сигурни да ће добити тендер и да су зато тако драстично подигли цене. По том основу је Фертил за понуђену количину неосновано зарадио 3 милиона 350 хиљада ЕУР. Према Записнику о отварању понуда од 26.09.2008. године, за први јавни позив Фертил - члан Victoria group, конкурисао је са ценом од 47.190,00 динара по тони (без ПДВ који износи 8%), за обе врсте ђубрива, што је прерачунато по средњем курсу евра од 76,39 према курсној листи Народне банке Србије на тај дан, износило 617 ЕУР по тони ђубрива. Цена у ценовнику Фертила, од 14. 07. 2008. године износила је 550 ЕУР по тони. У Информацији о потреби регресирања набавке инпута у пољопривредној производњи за јесењу сетву 2008. године, на основу које је донет Закључак Владе такође стоји да је у време доношења закључка цена ђубрива износила 550 ЕУР по тони.

Непосредно пред најављено субвенционисање цене ђубрива су напрасно увећаване. Оно на шта се посебно указује је да су цене којима су понуђачи конкурисали више од тржишних цена за износ регреса. Увидом у документацију, на основу цена из Прегледа кретања цена роба/услуга на тржишту СРБ ГЕА И.С. – односно, тржишних цена којима произвођачи ђубрива конкуришу и званичних цена у њиховом ценовнику, уочене су велике разлике. Званична цена у ценовнику Фертила од 25. 06. 2009. године за ђубриво НПК 15:15:15 износила је 360 ЕУР по тони ђубрива без ПДВ, што је, с обзиром на средњи курс евра од 94,02, на тај дан према курсној листи Народне банке Србије износило 33.847,2 динара по тони без ПДВ. У Прегледу кретања цена роба/услуга на тржишту СРБ ГЕА И.С. цена ђубрива Фертила којом конкурише у периоду од 29. 06. 2009. до 3. 07.2009. године, износила је 23.800,00 динара по тони ђубрива без ПДВ. Разлика у цени одговара висини износа регреса зато што је за други јавни позив расписан за јесењу сетву 2009. године, регрес износио 10.000,00 динара по тони ђубрива.

У 2009. години Министарство наставља са овим моделом регресирања на основу Уредбе о условима и начину коришћења средстава за регресирање минералних ђубрива за јесењу сетву 2009. године (Сл. гласник РС бр. 50/2009 и 91/2009). На основу ове уредбе огласило је јавни позив за прикупљање понуда за избор најповољнијег понуђача ради испоруке 100.000 тона (што је касније проширено на 130.000 тона) регресираних минералних НПК, П, НП, и ПК ђубрива при чему је регресирано 10.000 динара по тони купљеног ђубрива. Поводом ове уредбе огласила се Комисија за заштиту конкуренције. Наиме, чланом 5 ове уредбе прописано је да право учешћа на тендеру за набавку ђубрива имају само произвођачи минералних ђубрива регистровани за производњу на територији Републике Србије. Комисија је мишљења да се упућивањем позива само произвођачима ђубрива из Републике Србије онемогућава учешће страних произвођача, односно оних који у Србији имају дистрибуцију својих производа. Зато Комисија сматра да је овај услов дискриминаторног карактера, да је у супротности са политиком слободне конкуренције и са међународним обавезама Републике Србије и предлаже да треба преиспитати одредбу наведене уредбе како се поменута ситуација не би поновила (Годишњи извештај о раду Комисије за заштиту конкуренције за 2009. годину).

Увидом у однос регресираних и тржишних цена ђубрива доводи се у питање сврха регресирања зато што се уочава да су се тржишне цене ђубрива кретале у интервалу као регресирани, па су чак биле и ниже од њих. Код трећег јавног позива који је расписан за пролећну сетву 2010. године, према подацима прегледа Продуктне берзе цене регресираних ђубрива на Продуктној берзи кретале су се нпр. за ђубриво ан 16.900,00-18.285,60 динара по тони без ПДВ, за ђубриво уреа 22.464,00 - 26.752,00

динара по тони без ПДВ. Према Прегледу кретања цена робе/услуга на тржишту СРБ ГЕА И.С. од 1.03.2010. до 2. 04. 2010. године, у време расписивања јавног позива, уочава се да се тржишна цена ђубрива ан кретала у распону од 15.900-17.200,00 динара по тони без ПДВ, цена ђубрива уреа кретала се у распону од 21.500-25.400,00 динара по тони без ПДВ.

Приликом четвртог јавног позива, који је расписан за јесењу сетву 2010. године уочава се, такође, да је регресирана цена ђубрива виша од тржишне. Према ценама у прегледу Продуктне берзе од 9. августа 2010. године, регресирана цена НПК 15:15:15 ђубрива Victoria Logistic из Новог Сада, (члан Victoria group), износила је 27.789, 00 динара по тони, без ПДВ, док је према Прегледу кретања цена роба/услуга на тржишту СРБ ГЕА И.С. за период од 23.08. 2010. до 25.08. 2010. године, тржишна цена, односно, продајна цена на берзи Фертила за исто ђубриво износила 26.000,00 динара (без ПДВ). Опет се уочава да је регресирана цена ђубрива виша од тржишне. На основу изнетог закључује се да је трошење буџетских средстава у циљу регресирања минералног ђубрива непотребно ако је регресирана цена у висини тржишне, односно, виша од ње.

С обзиром на овај однос цена питање оправданости регреса постављају и у Привредној комори Војводине. Овакав однос цена регресираних и оног које није регесирано управо представља аргумент више да се регрес исплати непосредно регистрованом газдинству које је купило ђубриво на слободном тржишту.

Држава је од септембра 2008. године на ова четири тендера исплатила на име регреса око 6 милијарди динара. На бројна упозорења упућена министарству од стране произвођача и увозника ђубрива, Привредне коморе Војводине, пољопривредних произвођача, да су тржишне цене исте или мање од регресираних и да за регресирањем у овом износу није било потребе, министарство није реаговало.

На сваком од ова четири тендера за регресирање ђубрива право на коришћење средстава за регресирање добио је неко од чланова Victoria group у износу количине ђубрива који чини скоро половину укупног износа. Према подацима Прегледа Продуктне берзе њима је припало 325.670 тона ђубрива, од укупног износа који је у том периоду регесиран од 715.000 тона (за први тендер у износу од 50.000 тона, за други у износу од 130. 000 тона, за трећи у износу од 325.000 тона и четврти у износу од 210.000 тона), док је осталим учесницима припало 389.330 тона ђубрива. На првом тендеру Фертил је добио регрес за 50.000 тона ђубрива, на другом је Фертил добио за 70.000 тона, на трећем Фертил за 11.145 тона, а на четвртном Victoria Logistic у износу од 94.525 тона ђубрива.

Из свега наведеног поставља се питање да ли је ово начин фаворизовања једне групе произвођача, односно трговаца минералним ђубривом што води стварању монопола на страни понуде на тржишту вештачких ђубрива, чиме је онемогућен рад многих задруга, пољ.апотека, малих и средњих предузећа, што за последицу може имати губитак великог броја радних места и затварање предузећа.

Према подацима Агенције за привредне регистре (АПР) од 12. новембра 2010. године Victoria group је затворено акционарско друштво. Власништво над Victoria group делила су четири акционара: Европска банка за обнову и развој са седиштем у Лондону (24%), бизнисмени Милија Бабовић, Зоран Митровић и Станко Поповић са по 25,33% акција.

Фертил д.о.о. из Бачке Паланке је, према подацима АПР-а од 11. децембра 2010. године у стопроцентном власништву Victoria group и једна је од њених 10 чланица. Осим Фертила у саставу Victoria group у том периоду пословали су: Сојапротеин из Бечеја, Victoriaoil из Шида, Victoria Logistic из Новог Сада, Лука из Бачке Паланке,

Ветеринарски завод из Суботице, СП Лабораторија из Бечеја, Victoria Zorka из Шапца, Victoria Phosphate из Босилеграда, Victoria Bioenergy из Новог Сада.

Закључци:

Савет сматра да су рестриктивни услови јавног позива Министарства пољопривреде постављени тако да су могли да их испуне само ретки понуђачи. Увођењем оваквих услова оштећени су пољопривредни произвођачи који су једини имали право на регрес јер су куповали скупље ђубриво. Новац је уместо њима усмераван на произвођаче и продавце ђубрива који су остварили високу зараду.

Осим тога, постављањем услова да целокупна дистрибуција ђубрива иде преко Продуктне берзе у Новом Саду, остали произвођачи и трговци су стављени у неравноправан положај.

Савет је на основу достављених података утврдио да је из буџета од септембра 2008. године на ова четири тендера на име регреса исплаћено око 6 милијарди динара, да је регресирана цена била у висини тржишне па чак и виша од ње, а да су пољопривредни произвођачи на слободном тржишту могли да купе ђубриво које је јефтиније од регресираног.

Савет је закључио да је фаворизовањем једне групе произвођача, односно трговаца минералним ђубривом тржиште поремећено јер је спречена конкуренција и могућност регистрованих газдинстава да бирају добављача, количину и време куповине ђубрива.

ПОТПРЕДСЕДНИК САВЕТА

проф. др Мирослав Милићевић

ПРИЛОГ:

- 1. Закључак Владе Републике Србије 05 број 320-3782/2008-001 од 18. септембра 2008. године.**
- 2. Одлука Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде о покретању поступка јавне набавке бр. 404-02-201/2008-09 од 18. септембра 2008. године.**
- 3. Позив за достављање понуде Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде број 404-02-201/08-09 од 18. септембра 2008. године.**
- 4. Допис Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде број: 404-02-201/08-09 од 8. октобра 2010. године упућен Савету за борбу против корупције.**
- 5. Уредба о условима и начину коришћења средстава за регресирање минералних ђубрива за јесењу сетву 2009. године. („Сл. Гласник РС”, бр.50/2009)**
- 6. Уредба о условима и начину коришћења средстава за регресирање азотних минералних ђубрива за зимско прехрањивање и припрему пролећне сетве („Сл. Гласник РС”, бр. 106/2009) са изменом.**
- 7. Уредба о условима и начину коришћења средстава за регресирање минералних ђубрива за 2010. годину („Сл. Гласник РС”, бр. 53/2010, 54/2010, 67/2010).**

8. Записник о отварању понуда Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Број: 404-02-201/2008-09 од 26.09.2008. године.
9. Курсна листа Народне банке од 26. 09. 2008. године.
10. Ценовник Фертила од 14. 07. 2008. године.
11. Информацији о потреби регресирања набавке инпута у пољопривредној производњи за јесењу сетву 2008. године.
12. Ценовник Фертила од 25. 06. 2009. године.
13. Курсна листа Народне банке од 25. 06. 2009. године.
14. Преглед кретања цена роба/услуга на тржишту СРБ ГЕА И.С. од 29. 06. 2009. до 3. 07.2009. године.
15. Јавни позив за прикупљање понуда за избор понуђача ради испоруке 100.000 тона регресираног минералног НПК, П, НП И ПК ђубрива за потребе јесење сетве 2009. године.
16. Извод из Годишњег извештаје о раду Комисије за заштиту конкуренције за 2009. годину.
17. Преглед кретања цена роба/услуга на тржишту СРБ ГЕА И.С. од 1. 03. 2010. до 2. 04.2010. године.
18. Ценовник Продуктне берзе од 9. августа 2010. године.
19. Преглед кретања цена роба/услуга на тржишту СРБ ГЕА И.С. од 23. 08. 2010. до 25. 08. 2010. године.
20. Информација о производњи и тржишту пшенице рода 2009. године и очекиваној производњи јесењих усева рода 2009. године у АП Војводини.
21. Преглед реализације пројеката Министарства пољопривреде Републике Србије о регресирању испоруке минералних ђубрива Продуктне берзе из Новог Сада достављен Савету 1. децембра 2010. године.
22. Извод из Агенције за привредне регистре од 12. новембра 2010. године
23. Извод из Агенције за привредне регистре од 11. 12. 2010. године